

Ляшко О. В.

Київський національний лінгвістичний університет

АРХІТЕКТУАЛЬНІСТЬ В АНГЛОМОВНІЙ БІБЛІЇ

У статті досліджується архітекстуальність в англomовній Біблії. Визначено, що інтертекстуальністю у релігійному дискурсі є тексто- і смислотвірна категорія, що формується завдяки паратекстуальним виявам, метатекстовому тлумаченню й архітекстуальним зв'язкам текстів Святого Передання, а також вербальним і невербальним запозиченням текстів або фрагментів текстів, що належать іншим дискурсивним практикам і культурним традиціям. Архітекстуальність в англomовній Біблії висвітлено у статті як один із виявів інтертекстуальності, як жанровий зв'язок текстів (гомогенних (однорідних) і гетерогенних (різнорідних)), діалог і синкретизм жанрів, що виявляється у вигляді тексту в тексті або жанру в жанрі. Інтертекстуальність обґрунтовано як ширше поняття, ніж архітекстуальність, метатекстуальність, паратекстуальність, гіпертекстуальність.

З'ясовано, що в англomовній Біблії застосовано різні види міжтекстових зв'язків (інтертекстуальність у вигляді прямого і непрямого цитування, метатекстуальність, паратекстуальність та архітекстуальність). У статті висвітлено стильову і жанрову різноманітність біблійних текстів, що виявляється у змішаності жанрів у Книгах Святого Письма. Встановлено, що умовно Книги Святого Письма розподіляються на законодавчі книги (окреслюють основні закони морального і релігійного життя), історичні оповідання (відображають історію релігійного життя), повчальні книги (висвітлюють вчення про предмети віри і моральності) і пророчі наративи (мають передбачення про долю людства). У статті висвітлено жанровий зв'язок гомогенних і гетерогенних текстів в англomовній Біблії.

Актуальним залишається питання ідентифікації і класифікації жанрів у Біблії та проблематика розмежування прози від поезії. Перспективою подальших розвідок у даному напрямку вважаємо дослідження інших видів міжтекстових зв'язків (метатекстуальності, паратекстуальності) у різних жанрах релігійного дискурсу.

Ключові слова: інтертекстуальність, архітекстуальність, текст, жанр, Біблія, англійська мова.

Постановка проблеми. Дослідження різнорівневих діалогічних відношень та зв'язків між текстами, що в науковому середовищі, слідом за Ю. Кристевою [11], йменується *інтертекстуальністю*, продовжує фокусувати увагу сучасних науковців різних гуманітарних галузей знань. Термін «інтертекстуальність» вважається відносно сучасним поняттям, оскільки з'явився в науці в 60-х роках ХХ ст. [11], однак, на думку французької дослідниці Н. П'єге-Гро він «охоплює найдавніші й найважливіші практики письма» (тут цит. за [4, с. 19]). Виразним прикладом подібних створених людством практик письма є Біблія, або Святе Письмо Старого і Нового Завітів як сукупність текстів різних епох і авторів, що сприймається всіма християнськими конфесіями як Святе Письмо. Такий погляд Н. П'єге-Гро на інтертекстуальність зумовив появу та **актуальність** даного дослідження, в якому спробуємо звернути особливу увагу на один із виявів інтертекстуальності або видів транстекстуальних зв'язків за кла-

сифікацією видатного французького літературознавця Ж. Женетта [10] – *архітекстуальності*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Класифікацію 5 видів транстекстуальних зв'язків, котра віддзеркалює як широкий (культурно-семіотичний), так і вузький (літературознавчий) підходи до розуміння інтертекстуальності, розробив Ж. Женетт у книзі “Palimpsests: literature in the second degree”, а саме: 1) *інтертекстуальність* як зв'язок двох чи декількох текстів, присутність одного тексту в іншому (експліцитне цитування (з лапками, посиланнями або без них), імпліцитний *плагіат* і *алюзії*); 2) *паратекст* як зв'язок тексту з його заголовком, передмовою, післямовою, нотатками, епіграфом, ілюстраціями, рекламою, обкладинками книг тощо; 3) *метатекстуальність* як коментар попереднього тексту; 4) *гіпертекстуальність* як зв'язок, що об'єднує текст В (*гіпертекст*) з попереднім текстом А (*гіпотекстом*) не у вигляді коментаря, а з негативним значенням висміювання або пародіювання одного

тексту іншим; 5) *архітекстуальність* як жанровий зв'язок текстів одного типу / класу (вірша з віршем, прози з прозою тощо) [10, с. 1–7]. Аналіз сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових праць свідчить про фокусування уваги дослідників на вивченні інтертекстуальності (або за Ж. Женеттом – транстекстуальності) з різними її виявами, одним з яких є архітекстуальність (див. напр.: Батринчук З.Р. [1], Гринишина І.І., Марченко Т.М. [2], Ляшко О.В. [3, 4, 12], Овдійчук Л.М. [6], Скорина Л.В. [7], Шевкун А.В. [8]). У згаданих наукових розвідках архітекстуальність усвідомлюється як «жанровий зв'язок текстів» [6, с. 266], «зіставлення тексту зі своїм архітекстом» [7, с. 25], «відношення, яке конкретний текст підтримує із родовою категорією, до якої він і належить» [1, с. 17], генологія, або взаємодія «жанрів поза жорсткою жанровою диференціацією», «відхилення від жанрових правил» [2, с. 34], «явище присутності рис кількох жанрів у тексті, <...> як порушення їхніх канонічних моделей» [8, с. 234]. Науковці аналізують вияви архітекстуальності у сучасній англійській художній літературі [8], у сучасній фантастичній та казковій прозі [6], в українській літературі 1920-х років [7]. Наприклад, Шевкун А.В. вважає, що «феномен архітекстуальності є однією з характерних рис постмодерністського твору, <...> тобто, при створенні нового твору автор опирається на вже готові моделі, визначений набір кліше, притаманний певному жанру» [8, с. 234], а Гринишина І.І. & Марченко Т.М. стверджують, що в літературі ХХІ ст. письменники самі визначають жанрові форми своїх творів та трапляється часте відхилення від жанрових правил [2, с. 34]. Проте, на наш погляд, такий синкретизм жанрів, а також відхилення від жанрових правил є наявним не тільки у сучасній літературі. Вітчизняній науковій спадщині бракує дослідження архітекстуальності як діалогу жанрів, відхилення від жанрових правил у найдавнішій та найважливішій книзі людства – Біблії, оскільки за словами старозавітного Екклесіаста (Проповідника) (1:9–10): «⁹Те, що було, те знову буде. Що скоєне, здійсниться знову. Під сонцем не нове ніщо. ¹⁰Якщо й існує щось, про що ти скажеш: «Поглянь, та це ж нове!» – будь певен, що воно вже існувало, коли про нас ще і гадки не було» [9].

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у дослідженні архітекстуальності в англійській Біблії. Мета реалізується у низці завдань: ідентифікувати спільні і відмінні риси архітекстуальності та інтертекстуальності; запропонувати

власну дефініцію архітекстуальності в англійській Біблії; дослідити засоби вираження архітекстуальності в Біблії англійською мовою.

Виклад основного матеріалу. Під *інтертекстуальністю* у релігійному дискурсі розуміємо тексто- і смислотвірну категорію, що формується завдяки паратекстуальним виявам, метатекстовому тлумаченню й архітекстуальним зв'язкам текстів Святого Передання, а також вербальним і невербальним запозиченням текстів або фрагментів текстів, що належать іншим дискурсивним практикам і культурним традиціям [4, с. 2]. Також інтертекстуальність вважаємо ширшим поняттям за архітекстуальність, останню, слідом за Ж. Женеттом [10], ідентифікуємо як один із виявів інтертекстуальності. На нашу думку, *архітекстуальність* в Біблії простежується як жанровий зв'язок текстів, як діалог, синкретизм жанрів, що виявляється у вигляді тексту в тексті або жанру в жанрі, як «зв'язок гомогенних (однорідних) і гетерогенних (різномірних) текстів» [4, с. 134].

Перш ніж наводити приклади виявів архітекстуальності в англійській Біблії, зазначимо, що «у літературознавстві й лінгвістиці жанр визначається як тип (вид) літературних творів, що склався історично; як узагальнення рис, характерних для широкої групи творів певної епохи, нації або світової літератури взагалі» [5, с. 156].

У Біблії, або Книгах Святого Письма Старого (50 книг) і Нового (27 книг) Завіту, котрі йменуємо новозавітними та старозавітними текстами, застосовано різні види міжтекстових зв'язків (інтертекстуальність у вигляді прямого і непрямого цитування, метатекстуальність, паратекстуальність та архітекстуальність) (див. напр.: [3, 12]). Досліджуючи інтертекстуальність православної проповіді [4], а також архітекстуальність у цій праці, нами було помічено стильову і жанрову різноманітність біблійних текстів, що виявляється у змішаності жанрів у Книгах Святого Письма. Наразі актуальним вважаємо питання ідентифікації і класифікації жанрів у Біблії, проблематику розмежування прози від поезії і таке подібне. Відмітимо, що умовно (тут цит. за [4, с. 52–53]) Книги Святого Письма розподіляються на:

1) **законодавчі** книги (окреслюють основні закони морального і релігійного життя), вміщують *притчі, хроніки (літопис): Старий Завіт* (П'ятикнижжя Мойсееве: Буття (включає поему про створення світу, новелу про Йосипа у жанрі філософської біографії традиційної для давньої близькосхідної літератури), Вихід, Левит, Числа (історичні *оповідання*), Повторення Закону),

Новий Завіт (*Євангеліє* (святе благовіщення) від Матфея, від Марка, від Луки, від Іоанна);

2) **історичні оповідання** (відображають історію релігійного життя), *біографія* окремих людей, *хроніки* (*літопис*): **Старий Завіт** (Книга Ісуса Навина; Книга Суддів; Книга Руфі; Перша, Друга, Третя і Четверта книга царств; Перша та Друга книги хронік, чи Параліпоменон; Перша, Друга і Третя Книги Ездри; Книга Неемії; Книга Товита; Книга Іудифі; Книга Есфири; Перша, Друга, Третя і Четверта книга Макавеїв), **Новий Завіт** (Діяння святих Апостолів);

3) **повчальні** книги *хокмічного жанру* (писемність мудрих або премудрість), що висвітлюють вчення про предмети віри і моральності: **Старий Завіт** (Книга Іова; Псалтир (*урочиста, переможна пісня* (*ода*), *пісня сходження* (*паломницька пісня*), *піснеспіви з інструментальним супроводом, весільна пісня*); Книга приказок Соломонових; Книга Екклезіаста, або Проповідника; Книга Пісні Пісень царя Соломона; Книга Мудрости Соломона; Книга Сираха), **Новий Завіт** (*Послання Апостолів*: Якова; Перше та Друге послання Петра; Перше, Друге та Третє послання Іоанна; Іуди; Павла: до римлян; Перше та Друге послання до коринфян; до галатів; до ефесян; до филиппійців; до колосян, Перше та Друге послання до фессалонікійців (до солунян); Перше та Друге послання до Тимофія; до Тита; до Філімона; до євреїв);

4) **пророчі наративи** (мають передбачення про долю людства), *есхатологія, проповіді* у поетичній формі (давня єврейська поезія), *сповідь, плач, благання, хвалебний гімн, покликання пророка, бачення, сон, похоронний плач* (*елегія*): **Старий Завіт** (Книга пророка Ісаї (*Апокаліпсис*); Книга пророка Іеремії; *Плач і Лист* Іеремії; Книга пророка Варуха; Книга пророка Даниїла (*Апокаліпсис*); Книга пророка Іезекіїля (*любовна пісня, або любовний куплет, загадка*); 12 малих пророків: Осії, Йоїля, Амоса, Авдія, Іони, Михея, Наума, Аввакума (*загадка, насмішка, знуцання*), Софонії, Аггея, Захарії, Малахії), **Новий Завіт** (Одкровення Апостола Іоанна Богослова (*Апокаліпсис*)).

Одним з прикладів вияву архітекстуальності в англomовній Біблії – Святого Письма Старого і Нового Завітів – вважаємо **поему** про створення світу (The Creation), що є початком однієї із законодавчих книг П'ятикнижжя Мойсея Старого Завіту – Буття (Genesis (1:1 – 2:7) [13, с. 3–5]. Попри те, що законодавчі книги Біблії окреслюють основні закони морального і релігійного життя, за нашими спостереженнями, старозавітні

законодавчі книги П'ятикнижжя Мойсея вміщують історичні оповідання, хроніки (літопис), притчі, поему та новелу. Біблійний текст книги Буття Старого Завіту починається з поетичного оспівування сотворіння Богом світу за сім днів [13, с. 3–5]. Незважаючи на те, що згадана вище законодавча біблійна книга належить до жанру **історичної повісті** з описом подій у хронологічному порядку з причинно-наслідковими зв'язками, характерними для неї є також народні, етіологічні та повчальні риси оповідання. Саме тому застосування поеми про створення світу усвідомлюємо як ухил від канону законодавчих книг та ілюстрацією архітекстуальності як діалогу жанрів. У запропонованій поемі окрім опису унікальних та визначних історичних подій створення світу, спостерігається біблійний алегоризм, вживаються поетичні символи, паралелізми, повтори, що створюють певну ритмічну організацію тексту, як-от: *God made* (10 повторів), *Then God said* (9 повторів), *“Let there be...”* (14 повторів), *and God saw that it was good* (7 повторів), *God called* (4 повтори), *and there was / So evening and morning, one / the second / the third / the fourth / the fifth / the sixth day* (6 повторів), *it was so* (6 повторів), *Then God blessed them* (2 повтори). Своєрідне поетичне оформлення тексту спричиняє наявність наведених повторів, що з'являються як у кожному абзаці, так і у багатьох віршах поеми.

Іншим прикладом вияву архітекстуальності в англomовній книзі Буття Старого Завіту (П'ятикнижжя Мойсеєве) вважається **новела** про Йосипа (Genesis (37–50) [13, с. 48–64]. Законодавча біблійна книга Буття вміщує у главах 37, 39–47, 50 не закони, а окрему завершену розповідь у вигляді новели, що нагадує традиційний для давньої близькосхідної літератури жанр **філософської біографії**. В англomовному варіанті Біблії (The Orthodox Study Bible [13]) спостерігаємо послідовне хронологічне зображення життєвих подій головного героя новели у вигляді внутрішніх підзаголовків у главах 37, 39–47, 50 книги Буття, як-от: *Joseph's Dream; Joseph Is Sold into Egypt; Joseph Imprisoned in Egypt; Joseph Interprets the Dreams of the Prisoners; <...> Joseph Comforts His Brothers; Joseph Dies in Egypt*. Однак, окрім опису життєвого шляху Йосипа, не менш вагомим є духовна складова історії його особистості, що має певний драматичний характер та відображає його думки і / або **сни** (*Then Joseph had a dream, and reported it to his brothers* (37:5) [13, с. 48], **почуття** (*Then Joseph turned himself away from them and wept* (42:24) [13, с. 54], **вчинки** (*Now*

Joseph commanded the steward of his house, saying, "Fill the men's sacks with food, as much as they can carry, and put each man's money in the mouth of his sack (44:1) [13, с. 56] та здібності (Joseph Interprets the Dreams of Pharaoh (41:1–36) [13, с. 51–52].

Законодавчі книги Старого та Нового Завітів рясніють численними **притчами** (наприклад: старозавітна Книга притч Соломонових у вигляді пісень та віршів, а також новозавітні притчі з євангельських текстів від Матфея, Марка і Луки [13]). У біблійних новозавітних текстах, а саме у мовленні та проповіді Ісуса Христа використовуються образи, порівняння, метафори, повчання та притчі. Наприклад, євангельський текст від Матфея (Matthew Chapter 13) [13, с. 1291–1294] відображає вчення біля моря притчами про Царство Боже. Зазначена тринадцята глава біблійного тексту містить сім притч, що не тільки взаємодоповнюють одна одну, а й мають абсолютно індивідуальну смислову вагу. Першою з цих притч, яку Ісус Христос розповів народу та учням у цій главі є притча про сіяча (The Parable of the Sower, Matthew (13:1–9) [13, с. 1291]), що посіяв зерно на різний ґрунт: при дорозі, на місця кам'янисті, в терни, на добру землю. Саме тому, деяке зерно зійшло, а деяке – ні: <...> *"Behold, a sower went out to sow. ⁴And as he sowed, some seed fell by the wayside; and the birds came and devoured them. ⁵Some fell on stony places, where they did not have much earth; and they immediately sprang up because they had no depth of earth. ⁶But when the sun was up they were scorched, and because they had no root they withered away. ⁷And some fell among thorns, and the thorns sprang up and choked them. ⁸But others fell on good ground and yielded a crop: some a hundredfold, some sixty, some thirty. ⁹He who has ears to hear, let him hear!"* Завдяки прихованому порівнянню, зображено алегоричні образи, де зерно символізує Слово Боже або народ Ізраїльський, сівачем виступає Спаситель, поле асоціюється зі всім людством, а різний ґрунт порівнюється з прикладами духовних і психологічних типів людей.

Варто зазначити, що характерним для біблійних новозавітних текстів є тлумачення виголошених притч, псалмів або старозавітних текстів пророків. Не є виключенням і вище згадана притча. У такий спосіб, можна констатувати наявність характерного для новозавітних біблійних текстів жанру **коментаря** як вторинного жанру філософської літератури, в якому спостерігається тлумачення або критика попередньо згаданого уривку або тексту (-ів) іншого автора (-ів), що нашу думку, слідом за класифікацією Ж. Женетта [10], ймену-

ється метатекстуальністю. Наприклад: ¹³*Therefore I speak to them in parables, because seeing they do not see, and hearing they do not hear; nor do they understand. ¹⁴And in them the prophecy of Isaiah is fulfilled, which says:*

'Hearing you will hear and shall not understand, And seeing you will see and not perceive;

¹⁵*For the hearts of this people have grown dull.*

Their ears are hard of hearing,

And their eyes they have closed,

Lest they should see with their eyes and hear with their ears,

Lest they should understand with their hearts and turn,

So that I should heal them.'

¹⁶*But blessed are your eyes for they see, and your ears for they hear; ¹⁷for assuredly, I say to you that many prophets and righteous men desired to see what you see, and did not see it, and to hear what you hear, and did not hear it. [13, с. 1291].* В аналізованому фрагменті у відповідь на запитання учнів щодо змісту притчі про сіяча Христос посилається на біблійний старозавітний текст пророка Ісаї (Verses in Isaiah Chapter 6:9–10) [13, с. 1063] та пояснює застосування жанру притчі замість більш зрозумілого народом мовлення. Відмітимо, що цитований текстовий фрагмент з Книги пророка Ісаї належить до **апокаліптичних пророчих наративів**, що мають передбачення про долю людства, а також покликання пророка і **бачення** (як жанр видіння). Отже, архітекстуальність виявляється у фрагменті у перетині декількох жанрів: притчі, коментаря, пророцтва та видіння.

Окрім жанру притчі, у біблійних новозавітних євангельських текстах, зокрема у святому благовіствуванні від Іоанна, виокремлюється вкрай схожий до притчі жанр **повчання** з притаманним йому метафоричними та притчовими ознаками. Поради та настанови, що зазвичай виголошуються у повчаннях, ототожнюють останні з жанром проповіді. Саме тому, повчання у Новому Завіті можна ідентифікувати як притчі або проповіді. Таке змішування жанрів спробуємо розглянути на прикладі з алегоричним описом ролі Ісуса Христа як Доброго Пастиря в англійській Біблії (John Chapter 10:1–16) [13, с. 1444]. На наш погляд, початкові вірші мають певні ознаки притчі: *"Most assuredly, I say to you, he who does not enter the sheepfold by the door, but climbs up some other way, the same is a thief and a robber. ²But he who enters by the door is the shepherd of the sheep. ³To him the doorkeeper opens, and the sheep hear his voice; and he calls his own sheep by*

name and leads them out. ⁴And when he brings out his own sheep, he goes before them; and the sheep follow him, for they know his voice. ⁵Yet they will by no means follow a stranger; but will flee from him, for they do not know the voice of strangers. ⁶Jesus used this illustration, but they did not understand the things which He spoke to them.” (John 10:1–6). У фрагменті увага зосереджується на ситуації, в якій злодій та розбійник «входить в кошару овечу не дверима, а десь перелазить», тоді той «хто входить у двері, той пастир овець» [9]. Зазначений уривок має приховане порівняння, вимагає додаткового витлумачення, що й надає йому ознак притчі. Таке пояснення з’являється у подальших рядках, в яких зосереджено алегоричні образи (напр.: «Я є двері вівцям...»): “<...> I am the door of the sheep. ⁸All who ever came before Me are thieves and robbers, but the sheep did not hear them. ⁹I am the door. If anyone enters by Me, he will be saved, and will go in and out and find pasture. ¹⁰The thief does not come except to steal, and to kill, and to destroy. I have come that they may have life, and that they may have it more abundantly” (John 10:7–10) [13, с. 1444]. Наступні рядки запропонованого євангельського тексту відображають повчально-алегоричний сюжет: ¹¹“I am the good shepherd. The good shepherd gives His life for the sheep. ¹²But a hireling, he who is not the shepherd, one who does not own the sheep, sees the wolf coming and leaves the sheep and flees; and the wolf catches the sheep and scatters them. ¹³The hireling flees because he is a hireling and does not care about the sheep. ¹⁴I am the good shepherd; and I know My sheep, and am known by My own. ¹⁵As the Father knows Me, even so I know the Father; and I lay down My life for the sheep. ¹⁶And other sheep I have which are not of this fold; them also I must bring, and they will hear My voice; and there will be one flock and one shepherd. (John 10:11–16) [13, с. 1444–1445]. Алегоричними образами у цьому фрагменті є: «пастир добрий життя своє покладає за овець», яким символічно йменується Ісус Христос, а також – «наймит, не пастир, якому вівці не свої, побачивши, що йде вовк, залишає вівці і втікає» [9].

У законодавчих старо- й новозавітних книгах англійською мовою неодноразово (див. напр.: Євангеліє від Матфея (6:9–13); Буття (18:22–33), Числа (14:13–23), Перша книга царств (2:1–10), Друга книга царств (7:18–29), Третя книга царств (3:5–15), Четверта книга царств (19:15–19), Книга пророка Іони (2:3–10), Книга пророка Ієремії (32:16–25), Перша Книга Ездри (9:6–15), Книга Неемії (1:4–11), Книга пророка Даниїла

(9:3–19), Книга Іова (42:1–6)) застосовується жанр **МОЛИТВИ**, наприклад у Євангелії від Матфея (Matthew 6:9–13) [13, с. 1278]: ⁹In this manner, therefore, pray:

*Our Father in heaven,
Hallowed be Your name.*

¹⁰*Your kingdom come.*

Your will be done

On earth as it is in heaven.

¹¹*Give us this day our daily bread.*

¹²*And forgive us our debts,
As we forgive our debtors.*

¹³*And do not lead us into temptation,*

But deliver us from the evil one.

For Yours is the kingdom and the power and the glory forever. Amen.

В англомовних біблійних історичних оповіданнях, що відображають історію релігійного життя, має місце біографія окремих людей, хроніки (літопис), короткі оповідання. Так, у новозавітних Діяннях святих Апостолів, що за жанром наближені до **історичної хроніки**, наводиться коротке **оповідання**, що в англомовній Біблії має заголовок – **Back in Asia: Eutychus Raised** (Acts Chapter 20:7–12) [13, с. 1505]. Це невелике за розміром оповідання з семи речень має однолінійний, чіткий за побудовою сюжет, в якому під час тривалої бесіди апостола Павла в місті Троаді, юнак на ім’я Євтих, який сидів на вікні, поринув у глибокий сон і, похитнувшись, сонний упав з третього житла і загинув, але апостол чудово повернув його до життя. В оповіданні зображується одна подія з життя апостола Павла та юнака Євтиха, з присутністю основних елементів сюжету. Описів у запропонованому текстовому уривку мало, вони стислі та лаконічні. Проте, важливу роль відіграють художні деталі, наприклад: ⁸There were many lamps in the upper room where they were gathered together. (Acts Chapter 20:8) [13, с. 1505].

В англомовній Біблії, або Книгах Святого Письма Старого і Нового Завіту, наявними є повчальні книги хокмічного жанру, що висвітлюють вчення про предмети віри і моральності. Однією з таких новозавітних книг є Послання до євреїв святого апостола Павла, в якому окрім повчань, характерної для цього жанру писемності мудрих або премудрості, привертає увагу низка цитат з різних псалмів, що застосовуються автором для обґрунтування відмінності та переваги Христа над ангелами: ⁸But to the Son He says:

“Your throne, O God, is forever and ever;

A scepter of righteousness is the scepter of Your kingdom.

⁹You have loved righteousness and hated lawlessness;

*Therefore God, Your God, has anointed You
With the oil of gladness more than Your companions.*”
(The Book of Hebrews 1:8–9) [13, с. 1654].

У прикладі вживається цитата із месіанського псалма (Psalm 44 (45):7–8) [13, с. 712], котрий також є одним із царських псалмів старозавітної книги Псалтир. Цей 44-й псалом – єдина весільна пісня у всій Псалтирі. До того ж псалом належить до **любовної поезії** та є наближеним до старозавітної Книги Пісні Пісень Соломона. Відповідно до напису (уточнення), що слідує за назвою згаданого псалма [9], він є **навчальним псалмом** або **Піснею любові** (весільною піснею), що був написаний синами Кореевими на шопанімі (музичний інструмент) і повинен бути співаний. Виявом архітекстуальності у запропонованому уривку є застосування автором цитатного матері-

алу із псалма, що є жанром та формою іудейської та християнської ліричної молитвослівної **поезії**.

Висновки і пропозиції. Підбиваючи підсумок, зауважимо, що в англійській Біблії зафіксовано різні види міжтекстових зв’язків: інтертекстуальність у вигляді прямого і непрямого цитування, метатекстуальність, паратекстуальність та архітекстуальність. Інтертекстуальність обґрунтовано як ширше поняття ніж архітекстуальність. Остання в Біблії англійською мовою усвідомлюється як жанровий зв’язок текстів, як діалог, синкретизм жанрів, що виявляється у вигляді тексту в тексті або жанру в жанрі, як зв’язок гомогенних (однорідних) і гетерогенних (різномірних) текстів.

Перспективою подальших розвідок у даному напрямку вважаємо дослідження інших видів міжтекстових зв’язків (метатекстуальності, паратекстуальності) у різних жанрах релігійного дискурсу.

Список літератури:

1. Батринчук З.Р. Поняття інтертекстуальності та підходи до його вивчення. *Серія «Філологічна»*. 2016. Випуск 61. С. 15–17. URL: <https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2016/n61/8.pdf> (дата звернення: 20.05.2023).
2. Гринишина І.І., Марченко Т.М. Інтертекстуальність та її роль в аналізі літературного твору. *Філологічні науки. Літературознавство*. 2012. № 12. С. 31–35. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153581257.pdf> (дата звернення: 20.05.2023).
3. Ляшко О.В. Алюзії та ремінісценції в англійських новозавітних текстах. *«Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика»*. 2022. Том 33 (72) № 5, Ч. 1. С. 289–294. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/part_1/48.pdf (дата звернення: 20.05.2023).
4. Ляшко О.В. Інтертекстуальність православної проповіді: таксономія і функції (на матеріалі англійської, російської та української мов) : дис. ... доктора філософії : 035 – Філологія. Київ, 2020. 267 с.
5. Мирончук О.Я. Виокремлення підстилів та жанрів у конфесійному стилі української мови. *Культура слова*. 2010. №72. С. 151–157. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/12919/28-Mironchuk1.pdf?sequence=1> (дата звернення: 20.05.2023).
6. Овдійчук Л.М. Види, форми та функції інтертекстуальності у сучасній фантастичній та казковій прозі для дітей. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2017. Вип. 76. С. 265–270. URL: <https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/9232/8750> (дата звернення: 20.05.2023).
7. Скорина Л.В. «Гомін і відгомін»: дискурс інтертекстуальності в українській літературі 1920-х років: Монографія. Черкаси, 2019. 704 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Skoryna_Liudmyla_Viktorivna/Homin_i_vidhomin_dyskurs_intertekstualnosti_v_ukrainskii_literaturi_1920-kh_rokiv.pdf?PHPSESSID=id4o857ric0koqtcoojt0d1q92 (дата звернення: 20.05.2023).
8. Шевкун А.В. Специфіка архітекстуальних зв’язків у романі А.С. Байєтт “Possession”. *«Молодий вчений»*. 2019. № 5.1 (69.1). С. 234–237. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5.1/69.pdf> (дата звернення: 20.05.2023).
9. Bible Gateway. URL: <https://www.biblegateway.com> (дата звернення: 30.05.2023).
10. Genette G. Palimpsests: literature in the second degree. / trans. Ch. Newman & C. Doubinsky. L; Lincoln, NE: University of Nebraska Press, 1997. 491 p.
11. Kristeva J. Desire in language: a semiotic approach to literature and art. New York: Columbia University Press, 1980. 305 p.
12. Liashko O., Bober N., Kapranov Y., Cherkhava O., & Meleshkevych L. Interpretation of Keywords as Indicators of Intertextuality in English New Testament Texts (Antconc Corpus Manager Toolkit). *WISDOM*. 2022. 22(2). P. 193–207. URL: <https://doi.org/10.24234/wisdom.v22i2.736> (дата звернення: 20.05.2023).
13. The Orthodox Study Bible. USA: St. Athanasius Academy of Orthodox Theology, 2008. 1822 p.

Liashko O. V. ARCHITEXTUALITY IN THE ENGLISH BIBLE

The article examines architextuality in the English Bible. It has been determined that intertextuality in religious discourse is a text- and meaning-making category that is formed due to paratextual manifestations, metatextual interpretation and architextual connections of the Sacred Tradition texts, as well as by means of verbal and non-verbal textual borrowing belonging to other discursive practices and cultural traditions. Architextuality in the English Bible is highlighted in the article as one of the manifestations of intertextuality, as a genre connection of homogeneous and heterogeneous texts, as a dialogue and genre syncretism, which manifests itself in the form of a text within a text or a genre within a genre. Intertextuality is justified as a broader concept than architextuality, metatextuality, paratextuality, hypertextuality.

It has been found that various types of intertextual connections are used in the English Bible (intertextuality in the form of direct and indirect citation, metatextuality, paratextuality and architextuality). The article highlights the stylistic and genre diversity of the biblical texts, which is manifested in the mixed genres of the Books of the Holy Scripture. It has been established that the Books of the Holy Scripture are conditionally divided into legislative books (outline the basic laws of moral and religious life), historical narratives (reflect the history of religious life), homiletical books (explain the doctrine of the subjects of faith and morality) and prophetic narratives (have predictions about the fate of mankind). The article highlights the genre connection of homogeneous and heterogeneous texts in the English Bible.

The question of identification and classification of genres in the Bible and the problem of distinguishing prose from poetry remains relevant. A promising area of further investigations is the research of other types of intertextual connections (metatextuality, paratextuality) in various genres of religious discourse.

Key words: *intertextuality, architextuality, text, genre, the Bible, the English language.*